

	ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ	Број:
	ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ	10/4- 16
		Датум:
		21.10.2015.

Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу
подносимо следећи извештај:

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ:

1. Састав комисије:

1. Др Горана Ђорић, ванр. проф.
2. Др Јасмина Петровић, ванр. проф.
3. Др Гордана Ђигић, доцент

2. Одлука Већа департмана за социологију број 10/4-2 од 01.04.2015.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

1. Име, име једног родитеља, презиме:

___ Александра (Зоран) Николајевић _____

2. Година уписа на мастер академске студије

2013/2014.

3. Назив студијског програма

Мастер академске студије социологије

III НАСЛОВ –МАСТЕР РАДА:

Социјална искљученост особа са хендикепом из високог образовања – развијање хипотеза о механизмима искључивања на основу квалитативног истраживања

IV ПРЕГЛЕД-МАСТЕР РАДА:

Мастер рад кандидаткиње Александре Николојевић написан је на 107 страна и обухвата *Увод* (9-12) и четири поглавља: *Теоријски оквир* (13-45), *Методолошки оквир* (46-51), приказ *Резултата истраживања* (52-91), и формулација *Хипотеза о механизмима искључивања* особа са хендикепом из система високог образовања (92-95). Након *Закључка* (96-99), кандидаткиња формулише и *Препоруке* за већу укљученост особа са хендикепом у систему високог образовања (100-103). Рад садржи и списак референтне *Литературе* (104-107), као и сажетак на српском и енглеском језику.

Кандидаткиња се бави питањем мале заступљености особа са хендикепом у високом образовању. Овом проблему она приступа из теоријске перспективе *социјалне искључености* појединих група генерално и из високог образовања посебно. Искљученост из високог образовања се актуализује друштвеним процесима кроз које високо образовање постаје готово неопходно за успешну интеграцију у условима промењене професионалне структуре савременог друштва. У ужем контексту социјалне искључености особа са хендикепом, кандидаткиња концептуализује проблем заступљености ОСХ у високом образовању у оквиру тзв. социјалног модела приступа особама са хендикепом, за разлику од тзв. милосрдног и медицинског модела. Према овом (социјалном) моделу, социјална интеграција особа са хендикепом се постиже оснаживањем самих особа са хендикепом и прилагођавањем друштвеног окружења могућностима особа са хендикепом да на специфичан начин приступе друштвеним ресурсима. Из ове перспективе, кандидаткиња тврди да, ако особа са хендикепом има мало у високом образовању, то онда указује на *друштвене баријере* које се пред њих постављају.

Баријере за улазак у високо образовање, кандидаткиња концептуализује у терминима *социјалних механизма*. Ово је експланаторни модел у друштвеним наукама који избегава да директно доводи у везу две структурне особености друштва: у случају овог мастер рада - масовно високо образовање на основама стандардизованог наставног процеса, са једне стране, и структуру студентске популације, са друге стране. Уместо тога, модел социјалних механизма, који кандидаткиња описује и примењује у анализи, указује на конкретне процесе на микро нивоу који, у крајњој инстанци, доводе до повезаности макро феномена. У случају овог мастер рада стандардизоване праксе приступа високом образовању и наставног процеса представљају препреке/баријере за особе са различитим врстама хендикепа. У оној мери у којој ОСХ успевају да превладају ове баријере (кандидаткиња описује и начине превладавања), њихов статус у односу на високо образовање варира, што на макро нивоу доводи до веће или мање заступљености ОСХ у високом образовању.

Са циљем да формулише хипотезе о механизмима искључења ОСХ из високог образовања, кандидаткиња анализира информације добијене на основу 13 интервјуа са особама са различитим врстама хендикепа, и различитог статуса у односу на приступ високом образовању. Анализа је квалитативна и експлораторног карактера. Основни резултати анализе воде до формулације хипотеза о механизмима искључивања, а ове до препорука за промене које би, према кандидаткињи, довеле до веће заступљености ОСХ у високом образовању.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА -МАСТЕР РАДА:

Веома добра теоријска припрема истраживања, у коју су, поред концептуалних оквира, укључени и релевантни резултати ретких досадашњих истраживања проблема друштвене интеграције ОСХ у нашој средини, је допринела да се кроз квалитативно истраживање мањег обима добију изузетно вредни резултати.

У том погледу посебна вредност рада је у томе што проблему заступљености ОСХ у високом образовању приступа из визуре приступачности и прилагођености друштвеног окружења - зграда, наставе и оцењивања, а не из перспективе индивидуалних карактеристика ОСХ. Поред физичке неприступачности зграда, стандардне процедуре и јединствени критеријуми, наметнути масовним карактером модерног високог образовања, представљени су као препреке/баријере за укључење ОСХ у високо образовање. При томе, идентификоване баријере су различите за особе са различитим врстама хендикепа.

Рад представља један од ретких покушаја у нашој средини да се захтевни експланаторни модел социјалних механизма примени у анализи једног конкретног феномена.

Избор методе студије вишеструких случаја за прикупљање података је оправдан из перспективе циљева и задатака истраживања, обима истраживања за потребе израде мастер рада, као и недовољно истраженог проблема у нашој средини, чему ово истраживање даје квалитетан допринос. Истраживањем су прикупљене информације о 1. Типу хендикепа, 2. Статусу у односу на високо образовање, 3. Баријерама приступу факултетима и у току студија (које су класификоване као архитектонске, институционалне и социјалне), и 4. Начинима превладавања ових баријера. Информације су прикупљане техником дубинских интервјуа.

1. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња је у свом раду дошла до следећих главних резултата од којих је неке формулисала у облику хипотеза које би требало даље проверавати обухватнијим истраживањима на већем узорку:

- Кумулација две и више баријера (нпр. архитектонске и институционалне, или институционалне и социјалне) доводи до немогућности уписа жељеног факултета или одустајања од студија.
- Један део архитектонских и институционалних баријера се превладава системски у зависности од факултета (приступачне зграде и учионице, прилагођен наставни програм, прилагођено оцењивање...).
- Испитиване особе које студирају или су завршиле факултете су баријере са којима су се сусретале превладале пре свега уз помоћ подршке примарних група (родитеља и

пријатеља).

- Време студирања ОСХ је дуже због неприлагођености наставног материјала.
- Интензитет социјалних баријера је мањи у случају стеченог него у случају урођеног хендикеп.
- Социјалне баријере су мање на факултету него у средњој школи.
- Похађање редовне школе код особа са потпуним оштећењем слуха у већој мери развија когнитивне диспозиције за апстрактно мишљење наго специјализоване средње школе за децу са оштећеним слухом.

2. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња се у доброј мери изборила са тешким задатком систематичног приказа богатих квалитативних информација до којих је дошла у свом истраживању. Резултати су приказани у складу са претходно дефинисаним планом анализе и презентовани су на три различита нивоа - од детаљног приказа, преко сумирања дуж одабраних димензија анализе, до коначног сумарног представљања главних налаза.

Рад је поткрепио налазе претходних истраживања да се у садашњим условима у нашој средини до високог образовања долази много више уз помоћ примарне подршке него захваљујући системским решењима.

Разврставање ОСХ према типу хендикеп у раду довело је до "неочекиваног открића" когнитивно-мотивационих препрека за даље школовање које пред особе са потпуним оштећењем слуха поставља социјализација у оквиру специјализоване средње школе.

Може се ставити мања примедба да нису сви резултати, које је анализа сугерисала, консеквентно изведени из обиља квалитативног материјала. Резултати истраживања су интерпретирани на задовољавајући начин, мада је интерпретација резултата могла да буде нешто боље утемељена у предходним теоријским разматрањима. Хипотезе о механизмима искључивања су углавном формулисане у складу са основним налазима истраживања, мада би се број хипотеза могао смањити додатним прочишћавањем и прецизнијом идентификацијом и формулацијом механизма искључивања.

3. КОНАЧНА ОЦЕНА МАСТЕР РАДА

Мастер рад Александре Николајевић је у потпуности урађен према образложењу наведеном у пријави теме и у складу са постављеним циљевима и задацима. Проблем којим се рад бави је актуелан и од велике друштвене важности. Теоријски оквир истраживања је добро усмерио основни истраживачки дизајн и план анализе података. Метод прикупљања података је прилагођен циљевима истраживања, обиму истраживања и чињеници да су истраживања ове теме још увек на почетку у нашој средини.

Подаци су прикупљени на адекватан начин и анализирани према дефинисаном плану анализе. Приказ резултата истраживања и њихова интерпретација су, уз мање примедбе, изведени на довољно квалитетан начин. Основни механизми искључивања су идентификовани, али би се

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Број:

10/4- 16

Датум:

21.10.2015.

њихова формулација могла још усавршити. Ово ни на који начин не умањује целокупну вредност изведеног истраживања и написаног мастер рада, с обзиром на то да је рад готово пионирски покушај да се искљученост ОСХ из високог образовања анализира из перспективе социјалних механизма искључивања.

VI ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене тезе, комисија предлаже:

- да се мастер рад прихвати и кандидаткињи одобри јавна одбрана.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др Горана Ђорић, ванр. проф.

Др Јасмина Петровић, ванр. проф.

Др Гордана Ђигић, доцент